

Udenrigsministeriet

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
<http://www.um.dk>
Girokonto 3 00 18 06

Sagsnummer
2015-337

Kontor
EUK

16. juli 2015

Skriftlig forelæggelse af rådsmødet (udenrigsanliggender) den 20. juli 2015

Dagsordenen for rådsmødet (udenrigsanliggender) den 20. juli 2015 omfatter: *Handlingsplan for klimadiplomati forud for COP21 i Paris; Iran (atomprogrammet); Mellemøsten; Terror-angrebet i Tunesien; EU handlingsplan for Menneskerettigheder; Afghanistan; Energidiplomati og Libyen.*

De væsentligste punkter forelægges hermed Folketingets Europaudvalg til orientering. Der henvises i øvrigt til samlenotatet for rådsmødet, der er oversendt til Europaudvalget den 9. juli 2015. Følgende af dagsordenspunkterne kan fremhæves:

1. Handlingsplan for klimadiplomati forud for COP21 i Paris

Det forventes, at Rådet vil drøfte status for gennemførelsen af EU's handlingsplan for klimadiplomati forud for COP21 i Paris i december 2015. Handlingsplanen blev godkendt på Rådsmødet den 19. januar 2015. Endvidere forventes det, at HR/VP Mogherini vil give en kort tilbagemelding på udviklingsfinansieringskonferencen i Addis Ababa i juli samt sammenhængen til Post 2015-processen.

Formålet med en handlingsplan for EU's klimadiplomati er at sikre opbakning til en ambitiøs global klimaaftale gennem konsistente EU-budskaber og dialog med vækstøkonomier og udviklingslande. Handlingsplanen udstikker retning om, at klimaforandringer skal være en del af alle strategiske dialoger og diplomatiske initiativer. Derudover angives, at der skal kommunikeres mere målrettet om EU's samlede støtte til grøn omstilling, reduktioner af drivhusgasser og tilpasning til klimaforandringerne. Sidst men ikke mindst præciseres, at der er en sammenhæng mellem klima, naturressourcer, velstand og sikkerhed, hvorfor klimaforandringer er en del af det forebyggende diplomati.

I første halvdel af 2015 har der været fokus på dialog med vækstøkonomierne og de største udledere af drivhusgasser om at forberede ambitiøse nationale reduktionsplaner. I den forbindelse har EU gennemført diplomatiske henvendelser (demarches) i 66 lande og andre initiativer som

led i bilaterale konsultationer mellem EU og de respektive lande. I anden halvdel af 2015 vil der komme øget fokus på klimafinansiering og EU's støtte til grøn omstilling, idet disse emner forventes at blive udfordringer i COP-forhandlingerne. Gennem forskellige initiativer, der koordineres af EU-delegationerne i udvalgte udviklingslande, vil EU fremhæve den eksisterende støtte og resultaterne heraf.

Regeringen ser positivt på handlingsplanen, hvor EU taler med én stemme i forhold til en række eksterne aktører, organisationer og lande på klimaområdet, og arbejdet med at sikre politisk momentum til en ambitiøs global klimaaf tale under COP21 i Paris.

Regeringen vil udnytte Danmarks styrkeposition inden for grøn omstilling og energiteknologi i det videre arbejde med klimadiplomati. Det indebærer bl.a. fortsat koordination i den uformelle referencegruppe for EU's handlingsplan for klimadiplomati samt bilateral dialog og klimabistand til udviklingslande. Det er vigtigt for at fremme mulighederne for en ambitiøs klimaaf tale og for dansk vækst og beskæftigelse.

2. Iran (atomprogrammet)

Den endelige og omfattende af tale om Irans atomprogram blev indgået 14. juli 2015 efter omfattende politiske og tekniske drøftelser.

Den endelige af tale indeholder alle relevante dele af håndteringen af det iranske atomprogram, herunder berigning, atomanlæggene i Natanz og Fordow, inspektion og transparens, reaktorer og oparbejdning, sanktioner, samt tidsfrister for de forpligtelser, der fortsat påhviler Iran. E3 og USA har navnlig lagt vægt på de krav til monitorering, planen indeholder, samt at de øvrige forpligtelser vurderes at sikre, at den tid, det i givet fald vil tage for Iran at producere nok materiale til et kernevåben (break-out time), bliver mindst et år.

Det vurderes fra dansk side, at aftalen – ved effektiv implementering – vil sikre, at Irans atomprogram alene har civile formål.

I forhold til de vigtigste dele af suspension og/eller ophævelse af EU-sanktioner, vil disse være betinget af IAEA-verifikation. Realistisk kan en delvis ophævelse af de elementer, som IAEA skal verificere formentlig tidligst ske forud for det iranske valg i februar 2016.

Aftalen kan anvendes som startskud til øget økonomisk og politisk engagement i og med Iran, men det er vigtigt at betone, at det ikke er sandsynligt, at Iran på kort- og mellemlangt sigt vil ændre sin nuværende politiske rolle i regionen.

Regeringen vil udtrykke sin glæde over den historiske af tale, og vil lægge vægt på en tilfredsstillende implementering og monitorering af aftalen. Regeringen vil betone, at aftalen er positiv for Mellemøsten, men at man fortsat skal være opmærksom på Irans adfærd i regionen.

3. Mellemøsten

Det forventes, at drøftelsen vil have fokus på perspektiverne for en genoptagelse af fredsforhandlingerne mellem Israel og Palæstina, herunder hvordan EU vil kunne bidrage hertil i den kommende tid. Det er ligeledes forventningen, at situationen i Gaza vil indgå i drøftelsen, ligesom den høje repræsentant for udenrigsanliggender må ventes at give en status på arbejdet med at følge op på 16 udenrigsministres brev med forslag om en fælles retningslinjer for mærkning af bosættelsesvarer.

EU's udenrigsrepræsentant Mogherini besøgte i forlængelse af den israelske regeringsdannelse Israel og Palæstina den 21.-22. maj. Mogherini fremhævede over for de israelske og palæstinensiske samtalepartnere behovet for en politisk proces og en genoptagelse af fredsforhandlingerne og understregede EU's villighed til at spille en aktiv rolle i denne forbindelse. Mogherini gav desuden udtryk for EU's klare holdning til de ulovlige israelske bosættelser.

EU's principper for en løsning af konflikten, som formuleret bl.a. i råds-konklusioner af juli 2014, omfatter følgende:

- En grænse mellem Israel og Palæstina skal baseres på status før Israels besættelse af de palæstinensiske områder som følge af juni-krigen i 1967. EU vil i den forbindelse anerkende enhver aftale mellem de to parter om bytte af landområder, herunder vedrørende Jerusalem.
- Sikkerhedsarrangementer, der respekterer palæstinenserne suverænitæt og demonstrerer, at besættelsen er slut, og for israelerne beskytter deres sikkerhed, forhindrer terrorisme og effektivt kan håndtere sikkerhedstrusler, herunder de nye og vitale trusler i regionen.
- En retfærdig, aftalt og realistisk løsning på flygtningeproblemet.
- Jerusalem som en delt hovedstad for de to stater.

Til trods for at man både fra israelsk og palæstinensisk side officielt udtrykker vilje til at genoptage fredsforhandlingerne, der brød sammen i foråret 2014, er der i praksis meget lidt, der peger på en snarlig genoptagelse af forhandlingerne. Det er ikke usandsynligt, at der i forbindelse med den kommende FN-generalforsamling vil blive tale om fornyede internationale bestræbelser på at bringe en løsning af konflikten nærmere.

Rådet forventes også at drøfte situation i Gaza. Genopbygningen efter konflikten i sommeren 2014 skrider kun langsomt frem, og den humanitære situation er fortsat meget kritisk. FN's undersøgelseskommision for Gaza-konflikten i 2014 præsenterede den 22. juni 2015 sin rapport om konflikten. Rapporten konkluderer bl.a., at både Israel og væbnede palæstinensiske grupper formodes at have begået krigsforbrydelser under konflikten. FN's Menneskerettighedsråd vedtog den 3. juli 2015 med stort flertal den fra palæstinensisk side initierede resolution, der følger op

på Gaza-undersøgelseskommissionens rapport. Efter konstruktive forhandlinger med forslagsstillerne støttede EU-landene samlet resolutionen.

Indtil det lykkes de involverede parter at løse de politiske udeståender, der forhindrer en normalisering af situationen for Gaza, hjælper man bedst befolkningen i Gaza ved at støtte FN's, EU's eller forskellige frivillige organisationers indsats. Danmark yder som bekendt selv en stor indsats her.

4. Terror-angrebet i Tunesien

Det er forventningen, at Tunesien-drøftelsen, i lyset af de tragiske terrorangreb den 26. juni 2015 i Sousse og den 18. marts 2015 på Bardo-museet i Tunis, vil fokusere på bekæmpelse af terror og ekstremisme i landet samt sikkerhedssituationen generelt. Der vil desuden være en frokostdrøftelse med Tunesiens udenrigsminister Taieb Baccouche, hvor fokus ventes at være på mulighederne for et styrket samarbejde mellem EU og Tunesien inden for bl.a. terrorbekæmpelse. Til trods for at Tunesien har gennemgået en bemærkelsesværdig demokratisk transition siden 2011, herunder med vedtagelsen af en ny forfatning samt afholdelsen af frie og retfærdige præsident- og parlamentsvalg i 2014, er sikkerhedstruslen i Tunesien stigende, hvilket de seneste terrorangreb vidner om.

I grænseområderne mod Libyen og Algeriet opererer væbnede grupper med stærke bånd til terrorgrupper i regionen. Der er i disse områder, og særligt langs grænsen til Libyen, store udfordringer med at opretholde sikkerheden ved grænserne og kontrollere tilstrømningen af våben ind i Tunesien. Truslen fra hjemvendte krigere fra Syrien og Irak udgør desuden et stigende problem. Med angiveligt flere end 3.000 udrejste krigere er Tunesien storleverandør af 'foreign terrorist fighters'.

Tunesien har siden 2011 lidt under svære økonomiske udfordringer, lavvækst og stor arbejdsløshed, særligt blandt den yngre befolkning og i de marginaliserede områder i landet. Det seneste terrorangreb i Sousse forventes desuden at få store socioøkonomiske konsekvenser for Tunesien - særligt turismesektoren, der udgør 15 pct. af Tunesiens økonomi.

Tunesien er en vigtig samarbejdspartner for EU i Nordafrika og en væsentlig allieret i bekæmpelsen af terror, illegal immigration og international kriminalitet. EU's udenrigsrepræsentant, Mogherini, har besøgt Tunesien ved flere lejligheder i 2015. Som led i udmøntningen af udenrigsrådskonklusionerne af den 9. februar 2015 om bekæmpelse af terrorisme har EU opprioriteret indsatsen i landene i Mellemøsten og Nordafrika, herunder gennem en styrket politisk dialog med landenes myndigheder samt gennem udsendelse af sikkerhedsekspertoer til relevante EU-delegationer, inkl. i Tunis.

Danmark støtter en bred portefølje af aktiviteter i Tunesien, der er det største modtagerland under Det Arabiske Initiativ. Fokus for den danske

indsats er bl.a. på at fremme demokratiske reformer, decentralisering, vækst og beskæftigelse, menneskerettigheder samt kvinders rettigheder og ligestilling. Danmark bistår desuden Europa-Kommissionen med at formulere et kommende EU-program vedr. imødegåelse af voldelig ekstremisme og terror i Mellemøsten og Nordafrika på EUR 13 mio. finansieret via Kommissionens stabilitetsinstrument.

5. EU handlingsplan for Menneskerettigheder og 7. Energidiplomati

Endelig forventes Rådet at endossere to handlingsplaner. Handlingsplanen for menneskerettigheder har til formål at sikre en strømlinet og konsistent tilgang til fremme af menneskerettigheder i EU's ageren overfor tredjelande, mens handlingsplanen for energidiplomati følger af drøftelsen på Rådsmødet den 22. juni 2015 og har til formål at understøtte Energiunionens målsætninger og bidrage til at fremhæve konkrete muligheder og udfordringer på et område af stigende strategisk betydning for EU både internt og eksternt. Regeringen finder, at EU bør vise vejen til bedre energiudnyttelse gennem en hurtig gennemførelse af et fuldt integreret indre marked for energi. Regeringen støtter begge handlingsplaner. Det er vigtigt, at der er fælles fodslag og fokus på EU og medlemslandenes ageren overfor tredjelandsene på begge områder.

8. Libyen

Det forventes, at Rådet vil drøfte den seneste udvikling i Libyen, herunder den foreløbige politiske aftale mellem konfliktens parter indgået ved FN's mellemkomst. Desuden forventes en drøftelse af EU's fremadrettede engagement i Libyen. FN's Særlige Repræsentant for Libyen, Bernardino León, ventes at deltage i drøftelsen.

Libyen har siden juni 2014 været præget af eskalerende væbnede kampe mellem to rivaliserende lejre. Den ene lejr er samlet omkring parlamentet, House of Representatives (HoR), i Tobruk i det østlige Libyen nær grænsen til Egypten. HoR er domineret af vestligt orienterede og tidligere Gadaffi-regimekræfter og støttes af militsalliancen "Dignity" under ledelse af General Haftar. HoR nyder på baggrund af sejren ved parlamentsvalget i juni 2014 international anerkendelse. Den anden lejr har base i Tripoli og er samlet omkring den tidligere Nationalkongres (GNC), der ikke anerkender parlamentsvalget i juni 2014 og dermed HoR's legitimitet. Tripoli-lejren og GNC har et islamistisk islæt og nyder opbakning fra militsalliancen "Dawn".

Konflikten er særdeles kompleks, og de to lejre omfatter hver især en lang række forskellige grupperinger præget af betydelige indbyrdes uoverensstemmelser og brydninger. Udbredelsen og indflydelsen af voldelige ekstremistiske grupper og terrorgrupper i Libyen, herunder ISIL, er desuden stigende. Disse grupper bekæmper både Tobruk- og Tripoli-lejren. På den regionale scene støtter bl.a. Egypten og De Forenede Arabiske Emirater op om Tobruk-lejren og HoR, mens Tripoli-lejren og GNC på den anden side har opbakning fra bl.a. Qatar og Tyrkiet.

Efter mange måneders intensive bestræbelser anført af FN's Særlige Repræsentant for Libyen, Bernardino León, lykkedes det den 11. juli 2015 at indgå en foreløbig politisk aftale mellem flere af parterne i Libyen-konflikten. Den foreløbige politiske aftale blev indgået mellem bl.a. HoR, en række selvstændige grupper og repræsentanter fra Misrata, en politisk og militært indflydelsesrig gruppering delvist affilieret med GNC. Selve GNC har ikke tilsluttet sig den foreløbige aftale. Det internationale samfund, herunder EU, har budt aftalen velkommen som et vigtigt første skridt mod genoprettelsen af fred og stabilitet i Libyen. Fremadrettet vil man fra FN's og det internationale samfunds side arbejde for, at GNC og andre grupperinger tilslutter sig den endelige aftale, der tidligst forventes formelt underskrevet om en måned.

Optrapningen af den væbnede konflikt har haft meget negative konsekvenser for Libyen og landets befolkning. Fraværet af centrale og effektive statslige myndigheder og strukturer har bidraget til manglende lov og orden samt en markant forværring af den humanitære situation. Ifølge tal fra FN fra maj 2015 er op mod ca. 400.000 internt fordrevne, og der rapporteres om civile tab, mangel på vand, el, medicin og fødevarer samt basale offentlige services. Den forværrede sikkerhedssituation har tillige tvunget de fleste humanitære aktører til at evakuere deres internationale medarbejdere. Det samme gælder EU, FN m.fl., der midlertidigt har lukket deres repræsentationer og i de flestes tilfælde pt. opererer fra Tunis.

Libyen har udviklet sig til et af de primære transitlande for migranter og flygtninge, der søger mod Europa. Det skyldes ikke mindst, at det seneste års eskalation af den væbnede konflikt har medført øget rum for menneskesmuglere.

EU har fra starten aktivt støttet op om FN's bestræbelser på at opnå en politisk løsning på konflikten, ligesom man har understreget EU's vilje til at støtte en kommende libysk samlingsregering, herunder gennem kapacitets- og institutionsopbygning af nationale og lokale myndigheder. Danmark har siden 2011 gennem Freds- og Stabiliseringsfonden og Det Arabiske Initiativ søgt at bidrage til stabilitet og demokratisering i Libyen. Denne støtte har sammenlagt beløbet sig til ca. 40 mio. kr. og har bl.a. fokuseret på fremme af frie medier, menneskerettigheder, torturrehabilitering og retssekterreformer. I lyset af den forværrede sikkerhedssituation er størstedelen af projekterne sat i bero.

Kristian Jensen

Alle dagsordenspunkterne hører under Udenrigsministeriets ressort